

“FORS VA ARAB TILLARIDA إضافة TUSHUNCHASINING QIYOSIY TAHLILI”

Azimbayeva Nargiza Tuxtamuradovna

Oriental universiteti "O'zbek va sharq tillar"

kafedrasida katta o'qituvchisi

filologiya va tillarni o'qitish fakulteti

arab tili yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Muslima Ma'murova

Annotatsiya: Ushbu maqolada Arab va Fors tillarida “إضافة” (qo'shish) tushunchasi grammatik jihatdan qiyosiy tahlil qilingan. إضافة Arab tilida otlarning aloqasini ifodalovchi murakkab grammatik struktura bo'lsa, Fors tilida bu tushuncha ezofa (اضافة) bog'lovchisi orqali sodda tarzda amalga oshiriladi. Maqolada ushbu tushunchaning tuzilishi, talaffuzi va foydalanishdagi o'xshashlik va farqlar batafsil yoritilgan. Bu qiyos Arab va Fors tillarining o'ziga xos grammatik tizimini tushunishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: إضافة, ezofa, arab tili grammatikasi, fors tili grammatikasi, otlarning bog'lanishi, mudof va mudof ilayh, qo'shma otlar tizimi.

“إضافة” arab tilidagi muhim grammatik tushunchalardan biri bo'lib, u ikki yoki undan ortiq otlarning birikmasini ifodalaydi. Bu tushuncha fors tilida ham mavjud, lekin grammatik qoidalar va tuzilishi jihatidan ayrim farqlarga ega. Quyida ushbu tushuncha har ikkala tilda qanday ishlatilishini ko'rib chiqamiz.

1. إضافة tushunchasi: ta'rifi

• **Arab tilida:** إضافة otlarning bog'lanishini bildiruvchi grammatik struktura bo'lib, bunda bir ot ikkinchi otga ega yoki aloqador ekanligini ifodalaydi. Masalan:

- كتاب الطالب (talabaning kitobi).

Bu yerda كتاب (kitob) “mudof” va الطالب (talaba) “mudof ilayh” deyiladi.

• **Fors tilida:** إضافة otlarning bog'lanishini bildirishda ishlatiladi, lekin bu birikma “ezofa” (اضافة) bog'lovchisi orqali amalga oshiriladi. Masalan:

- كتاب دانشجو (talabaning kitobi).

Bu yerda ۋ-ۋ “ezofa” bog'lovchisi yordamida otlar bog'langan.

2. Grammatik tuzilma

Arab tilida إضافة:

- Arab tilida إضافة murakkab grammatik qoidalarga ega:

1. **Mudof** (birinchi ot) har doim artiklsiz (ال) bo'ladi.
2. **Mudof ilayh** esa har doim ma'rifiy yoki belgilangan ot bo'lishi kerak.

- Misol: بيت الرجل (erkakning uyi).

3. Agar mudof ilayh ko'plikda bo'lsa, bu ko'plik belgisida ham aks etadi: كتب الطلاب (talabalar kitoblari).

Fors tilida إضافة:

- Fors tilida otlarning bog'lanishi uchun **ezofa** deb ataluvchi qisqacha ohang (odatda -e yoki -ye) ishlatiladi; خانه‌ی مرد (erkakning uyi).

• Agar mudof unli tovush bilan tugasa, "y" harfi qo'shiladi: كتاب على (Alining kitobi); Fors tilida belgilash uchun ma'lum jins, maqola yoki arab tilidagi kabi murakkab qoidalar yo'q. Oddiy **ezofa** yetarli.

3. Talaffuzdagi farqlar

- Arab tilida إضافة ma'lum tartib va talaffuz qonunlariga asoslanadi. **Mudof ilayh** alohida urg'u talab qilmaydi.

• Fors tilida esa ezofa har doim talaffuz qilinadi va uning aniqligi gapning ma'nosini aniq ifodalash uchun zarur. Masalan:

- كتاب خوب (yaxshi kitob) va كتاب خوب (ezofasiz, "yaxshi kitob" emas, balki umumiy ibora).

4. Belgilovchi sifatlar (صفات موصوفه)

- Arab tilida belgilovchi sifat (صفة) ham إضافة ichida qatnashishi mumkin; كتاب الطالب الجديد (yangi talabaning kitobi). Bu yerda sifat (جديد) oxirgi o'rinda keladi; fors tilida esa sifat qo'shilsa, **ezofa** barcha so'zlarni bog'laydi; كتاب جديد دانشجو (yangi talabaning kitobi).

5. O'xshashlik va farqlar xulosasi

Xususiyat Arab tili Fors tili

Aloqa vositasi Grammatika qoidalari (إضافة) Ezofa bog'lovchisi (اضافه)

Tartib Mudof + Mudof ilayh Birinchi ot + Ezofa + Ikkinchi ot

Artikllar Ma'lum (ل) ishlatiladi Artikl ishlatilmaydi

Talaffuz Ma'lum urg'u talab qilinmaydi Ezofa talaffuzi muhim

Xulosa

Arab va Fors tillarida إضافة bir-biriga yaqin ma'noni ifodalaydi, ammo ularning grammatik ishlatilishidagi farqlar til o'rganishda e'tiborga loyiqdir. Arab tilida إضافة murakkab grammatik qoidalarni talab qilsa, Fors tilida ezofa oddiy va intuitiv bog'lovchi sifatida ishlaydi. Bu ikki tilni taqqoslash ularning boyliklarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhmedova, D., Alimova, K., Azimdjanova, D., Nuriddinov, N., Azimbayeva, N., & Arifdjanov, Z. (2023). Polysemy of Simple Verbs in the Persian Language. *language*, 1, 3.
2. Azimbayeva, N. (2023). A COMPARATIVE STUDY OF SIMILES IN PERSIAN AND UZBEK LANGUAGES. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(22), 123-125.
3. Azimbayeva, N. (2023). CENTRAL ASIA AND KAZAKHSTAN IN THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ACADEMICIAN BA AKHMEDOV. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(6), 479-486.
4. Azimbayeva, N. (2023). Uzbek, Persian, Russian and English alternatives of wise words used in "Nazm ul-Javahir". *The Peerian Journal*, 19, 53-55.
5. Исматуллаева, Н. Р. (2022). Чет тили дарсларида интерактив доскадан фойдаланиш имкониятлари. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 26), 96-98.
6. Ismatullayeva, N. R. (2022). Teaching Translation Methodology in the Foreign Language Classes. *International Journal of Social Science Research and Review*, 5(12), 448-452.